

Förskollärarens samverkan med vårdnadshavare

En empirisk studie på en förskola i ett segregerat område

Namn Fernanda Johansson Capitaó &
Johanna Nilsson

Program Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: Löxa2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT 2025
Examinator Annette Hellman

Nyckelord: samverkan, förskollärare, bemöta vårdnadshavare, segregerat område, hem och förskolan, ömsesidighet

Abstract

Vårt syfte med denna studie är att undersöka hur samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare ser ut på en förskola i ett segregerat område. Det vi vill undersöka är vad förskollärarna säger kring samverkan och kommunikation med vårdnadshavare som har bristande kunskaper i det svenska språket, men även om det finns en ömsesidighet mellan parterna. Vi fokuserar även på att undersöka vilka strategier och svårigheter som lyfts i både forskning, litteraturen och av förskollärarna. Vår valda metod är att göra en empirisk studie som etnografisk ansats för att få höra vad förskollärare säger kring samverkan och att sedan kunna applicera det i praktiken genom observationer. Det viktigaste utifrån vårt resultat är att vi har fått en inblick och förståelse till vad förskollärare anser kan göra uppdraget komplext i ett segregerat område vid bemötande av vårdnadshavare. Resultaten från vår insamlade data indikerar på faktorer som överensstämmer med den tidigare forskning och litteratur vi använt oss av innan vi gjorde vår undersökning.

Förord

Vi vill tacka förskolan och förskollärarnas medverkan för att göra vår studie möjlig. Detta har gett oss chansen att få större kunskaper och förståelse för hur det faktiskt ser ut på en förskola i ett segregerat område. Vi har kämpat och slitit med detta examensarbete och kan stolt säga att vi skrivit den.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
2 Syfte och frågeställning	6
2.1 Syfte	6
2.2 Frågeställningar	6
3 Tidigare forskning	7
3.1 Kommunikation och samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare	7
3.2 Identifierade hinder för samverkan och samspel	8
3.3 Föreslagna strategier för att stärka relationen mellan parterna	8
3.4 Sammanfattning	10
4 Teori och Begrepp	10
4.1 Handlingsteori	10
4.2 Begrepp	10
4.2.1 Kommunikativ rationalitet	10
4.2.1.1 Intersubjektivitet	11
4.2.2 System och livsvärld	12
4.2.2.1 Hermeneutik	12
4.2.2.2 Hermeneutistiska cirkeln	13
5 Metod	13
5.1 Etnografisk ansats	13
5.1.1 Deltagande observation	14
5.1.2 Formella intervjuer	14
5.2 Kvalitativ studie	15
5.3 Urval och generalisering	15
5.4 Etiska överväganden	16
5.5 Genomförande och analysering	17
6 Resultat	17
6.1 Vad anser förskollärarna	18
6.1.1 Ömsesidighet	18
6.1.2 Krockar kring system och livsvärldar	18
6.1.3 Metoder och strategier	19
6.1.4 Skillnader på innerstad och segregerat område	20
6.2 Sammanfattning	21
6.3 Förskollärarnas förhållningssätt kring kommunikation och samverkan med vårdnadshavare	21
6.3.1 Hur kommunicerar och bekräftar förskollärarna	21
6.3.2 Ömsesidig dialog	21
6.3.3 Kommunikativa hjälpmedel	22
6.4 Styrdokument	22
6.5 Sammanfattning	22

7 Diskussion	23
7.1 Resultatdiskussion	23
7.1.1 Kommunikation mellan hem och förskola	23
7.1.2 Faktorer som påverkar kommunikation och samverkan	24
7.1.3 Svårigheter och strategier	25
7.2 Styrdokument	26
8 Slutdiskussion	27
9 Fortsatt forskning	27
Referenslista	28
Bilaga 1 - Informationsbrev	31
Bilaga 2 - Intervjufrågor	32
Bilaga 3 - Observationsfrågor	33

1 Inledning

Dialoger mellan förskollärare och vårdnadshavare är en betydande och viktig del för barnens utveckling i förskoleverksamheten. Dialoger och den så kallade “bryggan” mellan hem och förskola är till för att förmedla viktig information för att båda parterna ska kunna ge barnet möjlighet till utveckling. I konversationer med vårdnadshavare som specifikt har ett annat modersmål än svenska kan det lätt skapa missförstånd och ifrågasättanden kring synen på förskolans system och arbetet kring uppfostransuppdraget, detta påverkar i sin tur samverkan mellan hemmet och förskolan.

Vi båda har insett vikten av hur kommunikation framförs och behandlas i segregerade områden vid tillfällen som “bemötandet av flerspråkiga vårdnadshavare”. Tillfällena har gett oss en inblick till hur förskollärare bemöter och kommunicerar med vårdnadshavare och att det kan framstå som bristfällig och oengagerade samtal. Förskolläraren behöver förhålla sig till sin professionella yrkesroll och aktivt följa styrdokumentens revideringar i sitt pågående arbete. Såsom läroplanen för förskolan betonar vikten av samverkan och samarbete med vårdnadshavare ett flertal gånger, förslagsvis genom denna citering “*samarbeta med vårdnadshavare, samt diskutera regler och förhållningssätt i förskolan med vårdnadshavare, för att främja barnets utveckling till en ansvarskännande människa och samhällsmedlem*”(Skolverket, 2018, s. 13). Läroplanen belyser även att förskolan ska samarbeta med hemmet för att främja barnens utveckling och i sin tur göra dem till samhällsmedborgare (Skolverket, 2018, s. 7). Som belägg till en trygg bas för barnen är att aktivt samspele och kommunicera kring hur verksamheten arbetar och informerar vårdnadshavare, men även att vårdnadshavare delger information till personalen för att ge barnet en större trygghet och förutsättningar till individuell utveckling (Skolverket, 2018, s. 20).

Wennerfors (2024, s. 60-63) lyfter att alla människor talar minst på ett språk, men vissa möten i verksamheten finns det familjer och personal som inte har ett gemensamt språk, det kan uppstå kommunikationssvårigheter för att göra sig förstådd och ta del av information. Förslagsvis genom att använda gester, kroppsspråk, översättningsverktyg, en personal som talar och förstår språket eller att använda sig av konkreta bilder kan visa sig vara stöttning för att göra sig förstådd. Vid flera tillfällen så är det i verksamheten många vårdnadshavare med migrationsbakgrund som bemöter det svenska språket som kontaktyta. Det ställs höga krav på personalen som dagligen bemöter dem för att sätta ord på saker som för vissa vårdnadshavare kan vara helt obegripligt. Detta har på något sätt blivit en erfarenhet som förskollärare och annan personal på verksamheten ser som en del i sin profession. Det leder in oss på att språkliga svårigheter mellan vårdnadshavare och personal som ständigt kan vara en utmaning för kommunikationen Personalen behöver reflektera hur de ska förmedla sitt budskap. Att reflektera över ställningstaganden som lappar på hyllor, allmänna anslagstavlor eller informationsbrev på dörrar kan göra det svårt att förmedla fram ett budskap. Dessa ställningstagande är viktigt att ha i åtanke för att göra sig själv medveten över vad det finns för strategier och att personalen behöver agera lyhört för att skapa goda relationer (2024, s. 64-65).

Under våra tidigare VFU-perioder har vi insett att kommunikation mellan vårdnadshavare och förskollärare ser olika ut. Vi har sett vikten av att bli förstådd och göra sig förstådd av motparten för att få samspelet mellan hem och förskola att bli en trygghet för barnen, vilket inte alla förskolor och förskollärare tar för givet. Vi har utifrån dessa tidigare erfarenheter valt att undersöka mer ingående hur förskollärare resonerar kring området kommunikation och

samspel med vårdnadshavare på en förskola i ett segregerat område.

För att förstå och arbeta vidare med trygghet tar vi stöttning av Hellberg Björklund (2024, s. 8) som poängterar att samverkan och kommunikation är en viktig del i förskolan eftersom att pedagogerna är en av barnets viktiga omsorgspersoner. Trots att det är en så betydande del och att det är förskollärarens uppdrag, så riskerar ändå kommunikationen att falla undan i många fall. Här kan man fråga sig varför kommunikationen oftast blir bristfällig och vad det kan bero på, *Krockar vårdnadshavarnas förväntningar i förhållande till verksamheten?* Förskolans verksamhet baseras på tre huvudsakliga funktionella områden. En av förskolans funktioner är att erbjuda barnen en plats utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv, där pedagogerna är omsorgspersoner när vårdnadshavarna har en sysselsättning på dagarna (Hellberg & Björklund, 2024, s. 9). Författaren belyser även det utbildningspolitiska uppdraget som en funktion, där förskolan ska erbjuda en utbildningssektor där barnen ska få skapa en bra grund för lärande. Förskolan ansvarar även för att vara ett komplement för hemmet där vi ska utgå från ett jämställdhetsperspektiv, samt förhålla oss till ett demokratiskt synsätt i vårt arbete. Förskolan ska även utgå ifrån det socialpolitiska uppdraget för att ge en bra introduktion till hur vårt samhälle är uppbyggt och vad som förväntas. För vissa är det förslagsvis en av de tre funktionella områdena som är särskilt viktiga som det utbildningspolitiska uppdraget. Andra tycker exempelvis att det arbetsmarknadspolitiska perspektivet är viktigast, vilket innebär att se verksamheten som bra resurs för att själva kunna arbeta eller studera (Hellberg & Björklund, 2024, s. 9-10).

Sammanfattningsvis är kommunikationen en stor utmaning i förskolor placerade i segregerade områden. Utifrån tidigare erfarenheter vill vi skapa en djupare förståelse för hur viktig denna bryggan mellan hemmet och förskolan egentligen är. Möten med vårdnadshavare med annan migrationsbakgrund kan upplevas svårare och ha andra utmaningar än från svenska vårdnadshavare. Dessa svårigheter kan vara bristfälliga vid förmedling av information. Wennefors (2024, s. 55) lyfter vikten av att en god relation är otroligt viktig och skör så förskolläraren behöver vårda samspelet. Sedan Barnstugeutredningen tog fart har kraven för samarbetet med vårdnadshavare ökat eftersom det är avgörande för barnets utveckling. Förskollärare behöver alltså arbeta för att ständigt skapa ömsesidiga och tillitsfulla relationer, vilket främst bygger på respekt och förståelse och det styrdokumentet ställer som krav till samverkansuppdraget (Wennefors, 2024, s. 57 & 59-60).

2 Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med vår uppsats är att undersöka hur kommunikationen fungerar i praktiken mellan hemmet och förskolan i ett segregerat område. Vi vill ta reda på vilka strategier som förskollärarna använder sig av i mötet med vårdnadshavare för att förmedla information när kommunikationen möjligtvis brister. Detta undersöker vi för att få syn på vilka utmaningar förskollärare ställs inför när det gäller kommunikation och samverkan.

2.2 Frågeställningar

Det vi vill få besvarat med vår studie är:

- Hur upplever förskolläraren att kommunikationen fungerar mellan hem och förskola?
- Vilka faktorer anser förskollärarna påverkar kommunikationen och samverkan?
- Vilka svårigheter benämns, respektive strategier som används vid samverkan?

3 Tidigare forskning

Under denna rubrik kommer vi redogöra för tidigare forskning kopplat till samverkan och strategier mellan förskollärare och vårdnadshavare. För att få en djupare förståelse och underlag till undersökningen för hur förskolläraren aktivt agerar, resonerar och samspelar med vårdnadshavare med migrationsbakgrund. Vi fokuserar på att jämföra och undersöka forskningen utifrån våra frågeställningar och syfte.

3.1 Kommunikation och samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare

Eriksson (2014) resonerar i sin artikel om hur föräldrasamverkan i skola och förskola kan se ut och tolkas när det kommer till vårdnadshavare med migrationsbakgrund. Kommunikationen är en central del i hur verksamheten fungerar. Samspelet mellan lärare och vårdnadshavare klassificerar författaren (Eriksson, 2014) som en moralisk relation där båda har ett övergripande och gemensamt ansvar över barnets uppfostran med målet att göra barnen till demokratiska samhällsmedborgare. Detta resonemang framställs som krav för förskolläraren utifrån läroplanen för förskola (Skolverket, 2018, s. 13). Det som står är att förskolläraren ska främja verksamheten genom att samarbeta med vårdnadshavarna och gemensamt komma fram till regler och förhållningssätt för att främja barnens individuella utveckling. I samråd med Ragnardóttirs (2022, s. 569-570) kapitel definieras vårdnadshavarnas kunskaper och språkkunskaper som något en lärare ska ha förståelse för och arbeta utifrån. Begreppet "*Funds of knowledge*" benämns centralt i texten där syftet är att förstå att alla har olika perspektiv och ser på livserfarenheter och rutiner olika. För förskollärare bildas då en möjlighet genom att byta erfarenheter och visa intresse för att bidra till en god samverkan.

Återigen lyfter Norheim m.fl. (2022, s. 40) att samarbetet mellan vårdnadshavare och förskollärare är mycket viktigt och givande för barnens utveckling och mående. Men det är extra viktigt för barn eller vårdnadshavare med migrationsbakgrund. Genom att det är en bra samverkan mellan hemmet och verksamheten skapas goda möjligheter för en större förståelse för barnens olika beteenden, men även vad för potentialer och kunskap barnen besitter. Många av barns tidiga sociala interaktioner beror på samarbetet mellan hem och förskola och i sin tur visar positiva intentioner på utvecklingen. Därav förklarar Norheim m.fl. (2022, s. 41) vikten av hur förskollärare behöver vara extra tydliga och värdera kommunikationen till vårdnadshavare med migrationsbakgrund. Målet är att ge barnen bra miljöer där de lär sig navigera mellan olika kulturer och språk i vardagssituationer. En samverkan kräver alltså en form av tillit, öppna kommunikationer och även en vilja att samarbeta med barnet i fokus. I artikeln (Norheim m.fl. 2022, s. 43) lyfts olika kommunikations tillfällen. Vanligt är att de arbetar utifrån möten på individ- och gruppnivå, de bemöter vårdnadshavare på morgonen och eftermiddagen eller i ett telefonsamtal. Förskollärarna och arbetslaget arbetar även med digitala plattformar, vårdnadshavarsamtal och föräldraråd där vårdnadshavarna får uppmärksamma samt komma med insikter till hur personalen kan arbeta i verksamheten.

Till skillnad från vad Eriksson (2014) och Ragnardóttir (2022) belyser, resonerar Vuorinen (2020, s. 28) från ett annat perspektiv när det kommer till samverkan och kommunikation. Kommunikationen och samverkan enligt Vuorinen (2020) har en direkt påverkan på barnet och dess framtida studiegång. Författaren (Vuorinen, 2020, s. 28) lyfter i sin avhandling begreppet "*partnerskapsprincipen*" som belyser hur samhället, hemmet och förskolan hänger

ihop och påverkar lärandet. Det lyfts även i texten att formella samtal såsom möten och utvecklingssamtal leder till en ökad förståelse för hur de olika parterna resonerar. Genom dessa formella möten kan förskollärare skapa en större förståelse för vårdnadshavaren, vilket kan bidra till en ökad samsyn. Under dessa möten ges vårdnadshavarna utrymme till att uttrycka frågor eller oro kring hur verksamheten fungerar (2020, s. 32).

3.2 Identifierade hinder för samverkan och samspel

Innan vi lyfter vad tidigare forskning benämner som hinder utgår vi ifrån vår inledning. I vår inledning lyfte vi att det finns bristande bemötande och en bristande förståelse kring kunskap av hur andra människor lever och ser på uppfostransuppdraget. Hinder som vi anser finns är hur kommunikationen och samspelet med vårdnadshavare som inte talar det svenska språket. Kommunikationen är bristfällig då ingen av parterna har lätt för att göra sig förstådda eller få motparten att förstå budskapet, alltså syftet med att få en gemensam samsyn är komplex.

Ett hinder som identifierats är att normer och olika förväntningar ställs mellan parterna vilket påverkar kommunikationen och samverkan negativt. Det handlar även om lärares okunskap när det gäller användandet av olika begrepp i mångkulturella kontexter. Eriksson (2014) använder begreppet *interkulturellt förhållningssätt* som en central aspekt som belyses i artikeln. För att lärarna ska kunna handla professionellt behöver de utveckla en högre grad av kulturell kompetens för att kunna bemöta vårdnadshavarnas perspektiv och sätta sig in i deras livsvärld. Detta är viktigt för att få bort förutfattade meningar och uppfattningar kring hur vårdnadshavare ser på undervisningsbegreppet (Eriksson, 2014). Även Ragnardóttir (2022, s. 570-572) resonerar kring hur normer och förväntningar ses som ett hinder, speciellt när det kommer till uppfostransuppdraget. Kulturkrockar och bristande kommunikation kan göra samverkan svår om båda parterna inte har jämlika förutsättningar och livserfarenheter att förhålla sig till, likt det som Norheim m.fl, (2022, s. 53-54) belyste gällande den gemensamma förståelsen.

Vuorinen (2020, s. 80-81) poängterar det viktiga samverkansuppdraget som belyses i styrdokumentet. Trots att styrdokumentet förespråkar vikten av samverkan finns det ändå stor risk att kommunikationen faller undan. Förskolläraren har många uppdrag där tidsbrist och personalfrågan är ett dilemma som har identifierats likt författarna Norheim m.fl, (2022, 53-54) uttrycker. Det tar tid och kraft att skapa och bygga upp en stark relation med vårdnadshavarna i utmanande situationer, men särskilt när språkförståelsen brister. Vuorinen (2020) lyfter att språkförståelsen drabbar alla familjer och bidrar till en bristande samverkan och kommunikation. Eriksson (2014) och Ragnardóttir (2022) poängterar att pedagogernas synsätt på vårdnadshavarna kan vara avgörande för hur kommunikationen och samverkan framförs. Lärande och kunskapsdimensionen är också aspekter som kan påverka samverkan negativt då vårdnadshavarna och förskollärarna inte alltid är överens. Detta kan leda till att parterna distanseras från varandra. Som Norheim m.fl, (2022, s. 53-54) nämner finns det inte alltid en gemensam grundsyn på utbildning och omsorg, vilket upplevs mer i mångkulturella kontexter.

3.3 Föreslagna strategier för att stärka relationen mellan parterna

Strategin om öppna dialoger kan ibland problematiseras när vårdnadshavare inte har tillräckligt med kunskaper kring det svenska språket. Det kan uppstå funderingar, utanförskap och olika värderingar kring förhållningssätt som förskolan arbetar utifrån. Genom att införa föräldramöten där förskollärarna är mer förberedda har visat sig vara en positiv aspekt för

Samverkansuppdraget till skillnad från korta och stressiga dialoger där missförstånd lätt kan uppstå. Fokusområden som lyfts i artikeln (Eriksson, 2014) har visat sig vara en gynnsam strategi och påverkan för samverkan mellan hemmet och förskolan. Det var positivt genom att personal och vårdnadshavare fick förståelse för varandra och deras etnocentriska uppfattningar kring struktur och förhållningsregler. Genom denna strategi uppfattade lärarna en glädje då vårdnadshavarna ansågs vara jämlika kunskapsmässigt om frågor som berörde barnen. Det som personal och vårdnadshavare kom fram till var gemensamma förhållningsregler och struktur för barnens bästa (Eriksson, 2014).

En annan strategi som Ragnardóttir (2022, s. 577) belyser i sin text har också visat sig ha en positiv inverkan på vårdnadshavarnas samverkan till verksamheten. Förskollärarna använde sig av kommunikationsböcker där pedagogerna förmedlade det pedagogiska materialet i både bilder och texter. Detta var för att alla vårdnadshavarna skulle få en möjlighet till förståelse för hur verksamheten arbetar, särskilt för de vårdnadshavare med annat modersmål. Detta gjorde vårdnadshavarna delaktiga, involverade och inkluderade i verksamheten och förskollärarna kunde i sin tur fullfölja sina krav som läroplanen ställer. I kapitlet benämner även författaren (Ragnardóttir, 2022, s. 569-572) att förskolläraren behöver fokusera på att motverka marginalisering, alltså att individerna blir exkluderade från samhället. Istället behöver de arbeta för att inkludera vårdnadshavarna på bästa möjliga sätt i verksamheten. Genom att inkludera och ta till sig kunskaper om andra kulturer ökar förståelsen för en god samverkan mellan hemmet och förskolan, det värdesätts även av vårdnadshavarna (Eriksson, 2014; Ragnardóttir, 2022).

Även Vuorinen (2020, s. 83) lyfter att språket och samverkan mellan hem och förskola är en problematik om inte rätt förutsättningar ges. Ansvarstagandet ligger på förskollärares uppdrag, alltså att arbeta med någon form av kontinuitet och relationsbyggande miljöer för ett grundläggande samspel och trygghet. I avhandlingen (Vuorinen, 2020, s. 83) benämns begrepp som "*remote parenting*" och "*Individualisering*" som syftar på att inkludera vårdnadshavarna i olika mål och stötta upp samspelet med en samarbetspartner, men även introducera och synliggöra vårdnadshavarnas behov och insyn till barnens vistelse i verksamheten. I jämförelse med tidigare forskning vi benämnt (Eriksson, 2014; Ragnardóttir, 2022) så poängterar även Vuorinen (2020, s. 83) att arbetet med vårdnadshavare och en föräldrasamverkan är genom att reflektera hur man arbetar för att förmedla information. Men även genom samråd för att kunna bygga en samverkan. Det krävs då en god relation med trygga och tillitsfulla pedagoger. Kvalitetsutveckling inom områden som verksamhets- och organisationsnivå kan vara en strategi att använda sig av för att förbättra en samverkan mellan vårdnadshavare och personal.

Utifrån vad andra aktörerna lyfter så har Norheim, Moser och Broekhuizen (2022, s. 42-43) valt att specifikt studera vad Norge använder för strategier när det kommer till att bygga relationer med vårdnadshavare som har en annan migrationsbakgrund. Studien visar att förskollärarna och övrig personal behöver lägga ner mycket tid på samverkan och att nyckeln till en bra kommunikation är att föra en öppen dialog. Författarna belyser att det är viktigt att ha både informella och formella samtal, men också att lägga stor vikt vid att ha gemensamma föräldramöten, vilket även Eriksson (2014) poängterar ovan. Norheim, Moser och Broekhuizens (2022, s. 44,55) lyfter att pedagogerna behöver mer fortbildning när det kommer till mångfald och att uppmärksamma möjliga strategier för att kunna bemöta vårdnadshavarna med en kulturell kompetens och motverka diskriminering (Eriksson, 2014; Vuorinen, 2020; Ragnardóttir, 2022).

3.4 Sammanfattning

Det vi har kommit fram till utifrån den tidigare forskningen är att det lätt brister när det gäller språk, normer och förväntningar som den enskilda individen har. När dessa parter möts i samspelet kan det uppstå en krock genom att olika kulturella kontexter möts och bär med sig olika synsätt för hur uppfostran och förhållningssätt ser ut. Vi har ovan tagit del av hur forskare undersökt olika strategier och tillvägagångssätt för att stärka samverkan och samspelet mellan vårdnadshavare och förskollärare. Denna information anser vi kan vara gynnsam för oss att ta med ut i verksamheterna som underlag om vi ställs inför dilemma som språkbristande kommunikation i samspel med vårdnadshavare.

4 Teori och Begrepp

4.1 Handlingsteori

Vi har letat relevanta teorier till vårt innehåll och har nu identifierat att Habermas handlingsteori tar utgångspunkt i kommunikativt handlande. Denna teori blir relevant för att besvara uppsatsens syfte. Med utgångspunkt i våra frågeställningar har vi letat efter relevanta begrepp som fokuserar på relationen mellan individer och hur det kan påverka varandra. Detta gör vi som underlag för att vi senare ska ha förståelse för vår diskussionsdel i examensarbetet. Valet av denna teori är för att få en bredare och djupare förståelse för hur kommunikation och samverkan mellan hemmet och förskolan fungerar. Detta visar sig vara passande för vår studie som baseras på en förskola i ett segregerat område, där kommunikation och samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare kan ses som ett problem för förståelse och trygghet.

Habermas (1991, s. 218) själv skriver om hur subjekt är kapabla att framföra tal och handlingar för att förstå eller göra sig förstådd. Han lyfter det som en relation mellan ett ego och ett alter ego som har ett samtidigt och ett jämlikt ursprung. Mellan dessa subjekt öppnas på ett mellanrum eller ett utrymme för en intersubjektivt delad livsvärld där båda parterna har skaffat sig en samsyn. Kommunikation och intersubjektivitet belyser Houston (2009, s. 1276-1277) som viktiga kärnbegrepp för att främja samspel och en gemensam förståelse. Kommunikativt handlande vilar på en gemensam sammanflätad livsvärld som uppstår under tiden dialogen framförs. Den sociala interaktionen mellan två individer skapar en yta för förståelse, trygghet och nyfikenhet. Om vi ska förhålla oss till förskollärarens roll enligt styrdokument som Läroplanen för förskola (Skolverket, 2018, s. 17) ska de arbeta för att låta vårdnadshavarna vara delaktiga i verksamheten och arbeta för att bygga på en trygg och tillitsfull relation.

4.2 Begrepp

Under denna del kommer vi lyfta begreppen vår studie utgår ifrån när vi intervjuar och observerar förskollärarna.

4.2.1 Kommunikativ rationalitet

Eriksen och Weigård (2000, s. 40-41) belyser ett centralt begrepp inom Habermas teori, vilket är *kommunikativ rationalitet*. Det som eftersträvas i den kommunikativa rationaliteten är att uppnå en ömsesidighet där individerna skapar och bygger upp empati för varandra under

kommunikationen. Parterna behöver inte alltid hålla med varandra eller ha samma åsikter, utan det viktiga är att kunna sätta sig in i motpartens livsvärld. Detta begrepp ställs emot målrationalitet vilket innebär att man enbart vill nå fram till ett färdigt resultat och mål. Författarna upplyser i texten att vara rationell kan innebära både att nå ett förbestämt mål eller att skapa en ömsesidighet mellan parterna. Vidare uttrycker Eriksen och Weigård (2000, s. 40-41) att båda parter behövs för att uppfylla en god kommunikation och ett så bra samspel som möjligt.

Kommunikativ rationalitet anser vi är ett betydelsefullt begrepp som ligger oss nära i vår studie. Vi upplever att kommunikativ rationalitet är ett viktigt vardagsverktyg, då det gäller att upprätthålla en god och förstående relation med vårdnadshavarna i det dagliga mötet. Bakardjieva (2024, s. 56-57) påpekar i sin text att kommunikativ rationalitet används för att övertyga motparten till goda gärningar som utgår ifrån rättviseperspektivet och det demokratiska samhället. Syftet är alltså inte att göra motstånd utan se detta perspektiv som hjälpmedel för att reda ut konflikter och få en förståelse för hur två parter kan kommunicera och förstå varandra. Trots kritiken som lyfts mot denna teori har den en stor inverkan på vår demokrati genom att individens egna synpunkter och värderingar värdesätts. Det är inte alltid som vårdnadshavare och pedagog är likasinnade liksom det Jensen och Jensen (2008, s. 39) benämner. Det innebär att förskollärare måste visa ett intresse och engagemang för vårdnadshavarnas synpunkter för att en föräldrasamverkan ska kunna fungera. Genom att förskollärare visar öppenhet, likvärdighet och respekt bidrar det till en trygg och jämställd miljö, där förskollärarna behöver anpassa och intressera sig för vårdnadshavarnas kulturer och ursprung för en djupare förståelse. Vi anser alltså att det är extra viktigt att utgå från kunskaper kring den kommunikativa rationaliteten och handla professionellt utifrån vår yrkesroll för att bygga trygga, inkluderande och samspelande miljöer.

Kommunikativ rationalitet handlar som vi nämnt tidigare om förståelse för motparten och hur kommunikationen kan skapa en gemensam förståelse och synsätt till hur verksamheten ska kunna uppfostra barnen. Genom en gemensam förståelse och samsyn krävs det att parterna har en förståelse för varandra. Det vi syftar på är att vårdnadshavarna har förståelse för förskollärares uppdrag i verksamheten och att förskolläraren har förståelse för vårdnadshavarnas kultur och värderingar. Detta handlar alltså inte om objektiva problem eller dilemman utan om en djupare förståelse för att sätta sig in i hur en person ser på saker. Genom rationalitet vill man skapa en demokratisk och jämställd samsyn och måste därav sätta sig in i en annans persons livsvärld. Förståelsen för varandras livsvärldar skapar i sin tur en intersubjektiv förståelse (Eriksen & Weigård, 2000, s. 42 & 53).

4.2.1.1 Intersubjektivitet

Johansson (2011, s. 12) benämner att intersubjektiviteten är ett möte som sker mellan subjekts förståelse för varandra. Författaren belyser att Habermas teori tas i utgångspunkt när de kommer till det strategiska och kommunikativa handlandet i samspelet. Intersubjektiviteten i samspelet har lett till en positiv påverkan. Pedagoger har uttryckt en större glädje i samspelet och har även uttryckt att de kommit närmare motparten på ett mer emotionellt plan. Vidare benämns centrala strategier som bygger på hur pedagogerna ska arbeta genom intersubjektivitet. Det handlar om att möta livsvärldar oavsett om det är till en annan vuxen eller ett barn. Vid intersubjektiva möten skapas möjligheter för lärande. Det gäller att man förutsätter öppenhet och mottaglighet för motparten, eftersom själva handlingen baseras på vad motparten har för upplevelse. Så poängen blir då att individerna öppet respekterar vad motparten vill förmedla och skapar ett gemensamt samförstånd i kommunikationen (Johansson, 2011, s. 54 & 180).

Sammanfattningsvis baseras intersubjektiviteten på att ta emot det den andra personen upplever och det han/hon vill förmedla. Detta gäller att pedagogen i sin tur handlar för att stödja och förstå för att skapa en trygg och öppen miljö då personal i förskolans verksamheter är utbildade och professionella inom sitt arbete (Johansson, 2011, s. 204).

4.2.2 System och livsvärld

Andra relevanta begrepp inom handlingsteorin är *system och livsvärld* som har en stark koppling till varandra. Habermas (Eriksen & Weigård, 2000, s. 112-113) definierar att vår livsvärld är den värld vi lever i och att vårt samhälle delvis präglas av olika normer och kulturer. Habermas betonar livsvärlden som en central och viktig del i vårt samhälle men att det finns en risk att den krockar med vår systemvärld. Systemvärld innebär alltså det krav som samhället ställer och förväntar sig av någon eller något. Båda är lika viktiga för att vårt samhälle ska fungera och det räcker inte med endast ett system, det behöver kombineras med hermeneutiska tolkningar för att skapa en förståelse för de enskilda individernas perspektiv (Eriksen & Weigård, 2000, s. 118-119). Genom kommunikation kan vi närma oss varandras livsvärldar utifrån sociala samspel för att gemensamt skapa en förståelse för vår systemvärld. Författarna (Eriksen och Weigård, 2000, s. 114) nämner att det finns tre språkliga processer som anses ha en stor betydelse för att kunna stödja kommunikationen och samverkan. Dessa tre språkliga processer benämns som "*kulturell reproduktion, social integration och socialisation*". Om inte dessa aspekter skulle beaktas och följas, belyser författarna att det kan uppstå "*patologier*" som påverkar livsvärldarna negativt i form av att de tappar en "*allmän förlust av mening*". Detta sker oftast när systemvärlden krockar med den enskilda individens livsvärld (Eriksen & Weigård, 2000, s. 116).

Vi har valt att använda system och livsvärld som begrepp i vår studie då vi anser att dessa är väldigt relevanta och aktuella att beröra i en mångkulturell kontext. I texter och artiklar som utgår från segregerade områden uttrycker förskollärarna att systemen som styrdokument, uppfostringsstil och riktlinjer har en större risk att krocka med vårdnadshavarnas livsvärld. Det är inte konstigt att parterna krockar kommunikativt och samspelets mässigt när majoriteten av vårdnadshavarna har andra hermeneutiska tolkningar. Dessa tolkningar tar utgångspunkt i andra kulturella kontexter med andra erfarenheter och levnadsförhållanden.

4.2.2.1 Hermeneutik

Hartman (2004, s. 187-188) belyser vikten av hermeneutiken för att kunna närma sig och skapa en förståelse för individernas livsvärld. Han benämner att hermeneutiken tar sitt ursprung i människors uppfattningar kring olika fenomen och föreställningar. Författaren (Hartman, 2004) syftar på "*om ens föreställningar ändras längs vägen så ändras även andra berördas föreställningar om ett specifikt fenomen*". Genom att en förskollärare ändrar sina uppfattningar om varför ett fenomen uppstår istället för att förlita sig på eller anta att det är på ett visst sätt skapas möjligheter för att aktivt samtala och visa en vilja till förståelse. Detta kan då bidra till ett nytt arbetssätt för att framföra information och därefter mottas som positivt av vårdnadshavare då de känner sig sedda och hörda. Att ha förståelse för hermeneutiken i kulturella kontexter medför en djupare grund för vad andra människor har för föreställningar, vilket blir relevant genom att vi undersöker hur förskollärarna själva anser att de bemöter vårdnadshavarnas livsvärld.

4.2.2.2 Hermeneutistiska cirkeln

Med utgångspunkt från citatet “*För att förstå människor med annan förförståelse än min egen kan jag utgå ifrån min egen förförståelse och med hjälp av den försöka komma vidare*” (Thurén, 2019, s. 115) har vi valt att försöka skaffa oss en djupare förståelse av vad begreppet hermeneutiska cirkeln innebär. Genom att erfa kunskap bygger individen en bra grund för erfarenheter och förståelse för sin omvärlden. För att bygga denna förståelse behöver vi skapa uppfattningar om olika synsätt. Författaren påpekar att kunskaperna aldrig blir fullständiga eftersom det alltid finns något nytt att lära sig och förstå sig på. Att kritisera sina tidigare kunskaper och grunder ger möjlighet för att ta till sig nya synsätt och revidera sina tidigare förutfattade meningar. Den hermeneutiska cirkeln är ett växelspel mellan del och helhet, vilket även kan ses som teori och praktik. Man söker förståelse i olika kontexter för att skapa sig rätt synvinkel i ett sammanhang, för att sedan kritisera det och söka mer kunskap kring det ämnet (Thurén, 2019, s. 115-116).

Vi kommer alltså att utgå ifrån begreppen som nämnts ovan både i våra intervjuer och i observationerna. Det vi studerar är förskolläraernas agerande gentemot vårdnadshavarna med utgångspunkt till hur dessa begrepp synliggörs. Vi vet med oss att det kan vara komplext och att krockar lätt kan uppstå mellan parterna av flera olika anledningar. Det viktigaste är att förskolläraerna tar bort sina förutfattade meningar och vågar vara nyfikna på att lära sig nya strategier och tillvägagångssätt för att skapa en större förståelse för vårdnadshavarna och dess kultur. Detta bidrar i sin tur till ett relationsbyggande och gynnsamt samarbete för barnets bästa.

5 Metod

Under denna del kommer vi att gå djupare in i vad för underlag vi anser är relevant till vår undersökning. Vi kommer även gå in på etiska överväganden kring vårt urval och framföra resonemang kring detta.

5.1 Etnografisk ansats

Studier med etnografisk ansats ses som explorativa, kontextuella och induktiva, där både delar och helhet framförs. När man utför studier med etnografiskt underlag är forskare ute efter att göra sina undersökningar i naturliga miljöer och vad som sker i det naturliga flödet, alltså händelser och situationer som kan förknippas med utveckling och förändring. Vid undersökningar med etnografisk ansats använder forskaren ofta sig av informella eller formella intervjuer samt att de vill befinna sig i verksamheten för att även göra deltagande observationer (Kullberg, 2014, s. 17).

I vår studie har vi övervägt att använda etnografi som ansats. Denna metod tar utgångspunkt i människors tolkningar och vad de har för förståelse kring sin egen omgivning. Det handlar även om att kunna sätta sig in i en annan individens situation och livsvärld för att skapa sig en egen större förståelse. Kapitel författarna (Hellman & Hellman, 2023, s. 149-150) resonerar att begreppet *inifrånperspektiv* är ett sätt att förstå detta inom etnografien. Det handlar inte om att förstå saker på samma sätt utan snarare viljan av att förstå saker på andra sätt och öppna upp möjligheter. Genom att konstruera kunskapen och meningen för ett fenomen i samråd med informationen som tillkommit. Det blir då relevant till vår studie för att denna metod riktar in sig på noggranna och komplexa händelser vid social interaktion.

Vi har valt att genomföra formella intervjuer och deltagande observationer som underlag för att se hur tre förskollärare arbetar i praktiken vid bemötandet av vårdnadshavare. Vi använder dessa tillvägagångssätt som ett etnografiskt underlag för att ta reda på hur samverkan och kommunikationen fungerar mellan parterna. Författarna (Hellman & Hellman, 2023, s. 149) belyser att etnografi handlar om användandet av olika observationsmetoder. Genom dessa metoder är undersökaren/forskaren i ständig interaktion med de berörda deltagarna för att få ut den information och data som behövs för att studiens underlag ska ses som trovärdiga.

5.1.1 Deltagande observation

Det effektivaste sättet för att erhålla etnografisk information kan göras bäst genom att medverka på plats för att se och lyssna på sin omgivning. För att ta in information och lära sig mer krävs det att vara uppmärksam och hinner uppfatta alla detaljer som vanligtvis filtreras bort i det ständiga vardagslivet. Begreppet "*Den totala observatören*" benämns i boken (Kullberg, 2014, s. 101) som den deltagare som endast tittar på. Det är viktigt att den som tar denna roll är väl medveten om sin relation till forskningen. Vid tillfällen i forskning där någon är en deltagande observatör gäller det att anteckningar förs direkt eller relativt direkt för att anteckna det han/hon ser, uppfattar och upplever i en händelse eller situation.

Vi kommer i vår studie vara deltagande i observationen där vi befinner oss på plats i verksamheten. Vi kommer att ta rollen som "*Den totala observatören*" för att se hur förskollärarna samspelar med vårdnadshavarna. Tack vare att vi är två ger det två olika underlag för att framföras och diskuteras då vi som observatörer reflekterar kring olika saker även fast vi förhåller oss till en mall. Därefter diskuterar vi vad vi sett och kopplar det sedan till de intervjuer vi fått in i samråd med vad tidigare forskning säger. Observationerna blir ett komplement för att stärka eller jämföra utifrån det förskollärarna nämnt i sin intervju.

5.1.2 Formella intervjuer

Formella intervjuer görs först när det är något som uppstått. Under den formella intervjun sitter den som intervjuar och den intervjuade i ett avskilt rum ensamma. Syftet med formella intervjuer är att vara på en avskild plats med tanke på att få tala ostört och att den intervjuade ska få möjlighet att lyfta sina tankar. Den som intervjuar bär även med sig syftet om att ta reda på mer information inom något ämne, det är för att kunna djupgående försöka få en förståelse av sin omvärld (Kullberg, 2014, s. 127-128).

I vår studie kommer vi alltså att sitta i ett avskilt rum för att låta förskollärarna komma ifrån avdelningsmiljön för att få lyfta sina tankar utan att någon avbryter eller tycker annorlunda. Att sitta på en avskild plats kan vara gynnsamt för förskollärarna då frågor vi ställer kan vara jobbigt att svara på när förskolläraren befinner sig i den aktiva verksamheten. Kommunikation med vårdnadshavare kan framstås som sårbart, därför är det viktigt att vi ser till att det som sägs stannar mellan oss och inte delges vidare till någon. Utan att informationen endast finns som ett underlag för hur vi ska tolka tidigare forskning och ge oss ett underlag för hur vi ska besvara våra frågeställningar. Sammanfattningsvis gör vi enskilda intervjuer för att få en helhjärtad förståelse på vad förskollärarna faktiskt känner och uppfattar kring ämnet vi intresserar oss av.

5.2 Kvalitativ studie

Vår uppsats tar sin utgångspunkt i en kvalitativ studie. Studien blir kvalitativ genom insamling av empiriskt material, dels genom att vi både har genomfört intervjuer med förskollärare och därefter observerat dem i praktiken (Ahrne & Svensson, 2022, s. 9-11). Anledningen till valet av en kvalitativ utgångspunkt i insamling av data är för att vi vill komma närmare förskollärarnas förhållningssätt både för hur det fungerar i teorin, men även för att studera det i praktiken. Vi vill också närma oss förskollärarnas arbete och förhållningssätt när det kommer till samverkan för att kunna basera vår studie på en tydlig och trovärdig grund. Det är genom en kvalitativ studie som vi får syn på hur det faktiskt ser ut och genom denna metod få de underlag och information som behövs för att vi sedan ska kunna besvara våra frågeställningar som studien baseras på (Ahrne & Svensson, 2022, s. 9-11).

Vidare benämner författarna (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022, s. 77) att det är viktigt att fördjupa sig i de valda metoderna och att fakten kommer från varje primär person för att bibehålla en hög reliabilitet och trovärdighet. Genom att vi har valt att använda oss av intervjuer och observationer som underlag undviker vi att missuppfattningar sker, då den som intervjuar har möjlighet att kunna ställa fler frågor om innehållet för att få ett korrekt och bredare underlag. Ahrne och Svensson (2022, s. 77) menar alltså att intervjuer är en oslagbar metod genom att forskaren på kort tid kan närma sig den enskilda individens synsätt, perspektiv och reflektioner kring ett visst fenomen. Genom intervjuer till skillnad från exempelvis enkäter får man uppleva hur individen som intervjuas exempelvis tar ställning till normer, vad personen använder för typ av språk och även vad individen har för inställning. Trots att författarna påpekar att intervjuer är en oslagbar metod finns även vissa nackdelar med metoden som man bör känna till och vara kritisk till.

I kapitlet nämns det att intervjuer kan ge ett för snävt perspektiv och att viktig information lätt kan falla undan om man enbart väljer denna metod. Om endast användandet av intervjuer som metod kan det leda till att validiteten blir problematisk. Det blir problematiskt genom att valet av metod redan besvarar det som studien egentligen ska besvara utifrån frågeställningarna (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 296). Därför har vi i vår studie använt oss av både intervjuer och observationer för att få ett bredare synsätt, likt det Ahrne och Svensson (2022, s. 77) belyser. Det ses som en bra idé och ett gynnsamt komplement för att skapa trovärdighet och en bredare förståelse kring det specifika fenomenet som undersöks. Författarna belyser vidare, genom att kombinera metoderna *“kan man konfrontera olika delar i materialet, till exempel för att låta intervjuerna bekräfta materialet från observationerna”* (Ahrne & Svensson, 2022, s. 77).

5.3 Urval och generalisering

Vi valde att samla vår empiri och information genom att vi intervjuade och observerade förskollärare på endast en förskola i ett segregerat område i Göteborg. Vi bestämde oss för att enbart basera vår studie med endast underlag från förskollärarna. Det vi ville få syn på var förskollärarnas förhållningssätt kring kommunikation och samverkan med vårdnadshavare. Anledningen till valet av att endast basera studien på förskollärare är för att de har det övergripande ansvaret när det kommer till barnens utbildning och lärande. Det är även primärt förskollärarnas uppgift att se till att samverkansuppdraget fungerar mellan hem och förskola i samråd med de övriga pedagogerna på verskamheten (Skolverket, 2018, s. 17).

Vi har under denna period besökt förskolan och även varit i ständig kontakt med dem för att

gemensamt komma fram till lämpliga tider för intervjuer och observationer. Det har varit svårt att få med alla förskollärarna att vilja delta i våra intervjuer och observationer då verksamhetens dagar kan bli väldigt oförutsägbara. Vi har fått tre av fyra förskollärares godkännande för medverkan i studien med anledning till att den fjärde förskolläraren är bortrest under en längre period som vi utför studien på. Eftersom vi enbart bestämde oss för att samla empiri kring förskollärares arbete och förhållningssätt så blir det ett mindre urval på denna verksamhet, till skillnad om vi hade intervjuat eller observerat all personal. Vi har valt att rikta in oss på förskollärare eftersom vi själva vill få livserfarenhet från någon som har en legitimerad utbildning i det som vi studerar. Detta bidrar till valet av att använda oss av en kvalitativ metod istället för en kvantitativ metod. Om vi hade genomfört en kvantitativ metod hade vi i så fall valt att generalisera och undersöka ett större område. Vår studie hade då blivit mer överblickande och vi hade inte fått in en förståelse för den djupare förståelsen kring förskollärarnas uppdrag när det kommer till samverkan med vårdnadshavare i praktiska scenarion. Vikten av att välja kvalitativa metoder innebär att det är svårare för undersökaren/forskaren att generalisera. Forskare väljer vid flera tillfällen att begränsa området eller förhålla sig till en förskola som undersöks för att få en mer djupgående förståelse för sitt arbete (Pramling, 2023, s. 29).

Studien baserades på att intervju och observera dessa tre förskollärare vid olika tillfällen. Detta gjorde vi för att få ökad kunskap och mer förståelse för det insamlade intervjuaterialet när vi genomförde våra observationer. Genom detta sätt kunde vi sedan bekräfta det som tidigare forskning och intervjuer lyfte (Ahrne & Svensson, 2022, s. 77). Det vi studerade när vi var ute i verksamheten var hur förskollärare bemöter och kommunicerar med vårdnadshavare i ett segregerat område. Detta gjorde vi för att både se och förstå vilka komplexa situationer som kan uppstå kring samverkan mellan vårdnadshavare och förskollärare.

5.4 Etiska överväganden

För att göra studien genomförbar krävs det att vi tar ställning till etiska aspekter där inblandade parter har visat på godkännande. Innan vi genomförde intervjuerna och observationerna var vi noga med att understryka viktig fakta till de berörda parterna. För oss var det viktigt att delge information till förskollärarna om att de kommer vara anonyma i vår studie och att förskolans namn inte kommer att benämnas. Vi var även tydliga innan intervjun att det förskollärarna säger kommer endast användas som underlag i vår undersökning. De etiska övervägandena handlar alltså om att se till att alla medverkande såsom personal och vårdnadshavares integritet har tagits i beaktning, men också fått förståelse för grundtanken till varför undersökningen genomförs (Hellman & Hellman, 2023, s. 156-157).

Lalander (2022, s. 138) belyser vikten av hur forskare bör forma sina frågeställningar kring en intervju. Han menar att det är viktigt att avgränsa frågorna och observationerna så att de intervjuade förstår frågeställningarna för att undersökningen ska bli etiskt korrekt. Vi har under vårt arbete reflekterat kring olika etiska frågeställningar redan i planeringen för vår studie. Genom att vi tidigt börjat planera vår studie och resonera kring olika etiska överväganden har de lett oss till en god förberedelse för olika utfall som kunde uppkomma när vi besökte verksamheten. Som nämndes i början av denna rubrik är det viktigt med anonymisering när vi genomför intervjuerna och observationerna. Men även att vi följer de riktlinjer som förskolan har kring materialhantering såsom videos, bilder och transkribering. Det är viktigt att vi ser till att alla inblandade godkännt sin medverkan att vara med i studien. (Vetenskapsrådet, 2024, s. 11). När vi genomförde observationerna var vi noga med att belysa

att det enbart var förskollärarna som vi studerade för att kolla på samverkans perspektiv. Om det istället skulle vara barnen som blev intervjuade och studerade hade det krävts ett mer djupgående arbete av den etiska aspekten. För de yngre barnen är det oftast svårare att uttrycka godkännande av sin medverkan och att de inte alltid har förståelse för vad vi som utför studien faktiskt gör (Hellman & Hellman, 2023, s. 154). Det krävs även att vårdnadshavarna som målsman godkänner att barnen får medverka i en studie. Vi valde även i vår studie att inte fokusera på vårdnadshavarnas perspektiv då detta är en mindre studie vi genomför.

5.5 Genomförande och analysering

Vi började redan innan försöka komma fram till vilken metod vi anser var lämpligast för denna studie. Vi kom fram till att använda oss av en etnografisk ansats som underlag för hur vi skulle genomföra vår studie. Etnografiskt ansats ansåg vi var relevant då fokuset ligger på att både intervjua och observera människor ute på fältet för att sedan kunna skapa en förståelse och uppfattning kring ett ämne. Tack vare att vårt fokusområde är förskollärares samverkan med vårdnadshavare på en förskola i ett segregerat område visste vi att vi ville fördjupa oss mer och höra vad förskollärarna faktiskt upplever och tänker kring detta. Vi hörde av oss till rektorn för förskolan och sedan tog vi kontakt med förskollärarna där vi skickade ut ett informationsbrev kring vår studie. I informationsbrevet bifogade vi även intervjufrågorna så att förskollärarna redan innan vår intervju kunde sätta sig in i frågorna och få tänka i lugn och ro innan intervjun. Vi valde även att lägga till en "övrigt" fråga för att låta förskollärarna själva uppmärksamma eller nämna något de inte tycker att våra frågor lyfte. På det sättet fick de större möjlighet att fördjupa sig inom något de tycker är relevant för oss att ta del av.

Genom att intervjua pedagogerna innan observationstillfällena fick vi möjlighet att ta del av deras tankar och åsikter i det praktiska arbetet. När observationstillfällena väl ägde rum var vi alltid i samråd med förskollärarna angående tider som var lämpliga att genomföra vår studie på. Exempelvis valde vi att genomföra en observation på eftermiddagen när en förskollärare arbetade sent. Innan genomförandet av observationstillfällena utgick vi från färdigformulerade frågor för att få samma analyserings underlag vid alla tillfällen. När vi genomförde intervjuerna och observationerna i verksamheten valde vi att framföra anteckningar om vad som sades på intervjuerna och vad som hände under observationstillfällena. Genom att samla information via anteckningar fick vi in relevant information för att sedan kunna sammanställa resultaten som underlag för vår studie.

6 Resultat

Under denna del kommer vi att redovisa en sammanställning utifrån de intervjuer och observationer vi gjort. Vid analysering av intervjuerna kunde vi se tydligt att det fanns brister kring kommunikationen och fick tydligt se bemötandet genom observationerna. Utifrån våra frågeställningar tänkte vi utgå ifrån två teman för att framföra vad vi har tagit del av.

- Vad anser förskollärarna?
- Förskollärares förhållningssätt kring kommunikation och samverkan med vårdnadshavare.

Genom att dela upp det vi har analyserat utifrån förskollärares perspektiv gentemot praktiken kan vi tydligt granska vad förskollärarna säger och vad de gör. Det första temat indikerar då

på vad förskollärarna själva anser att det finns för dilemman och strategier. De förklarar tydligt vad de själva arbetar utifrån och hur de använder sig av olika metoder för att kommunicera med vårdnadshavarna som inte behärskar det svenska språket. Temat som tar utgångspunkt i *förskollärarnas förhållningssätt* kommer vi att själva fokusera på vad vi har sett när vi varit ute på fältet. Hur vi tolkar förskollärarnas förhållningssätt kring bekräftandet, kommunicerandet och hur de skapar en samverkan med vårdnadshavarna. Till sist kommer vi kort fokusera på vad styrdokument och lagar säger kring förskollärarens ansvarsuppdrag i verksamheten.

6.1 Vad anser förskollärarna

Här kommer vi att fokusera på sammanställningar av vad förskollärarna själva uppmärksammade när vi intervjuade dem. Vi kommer att lyfta rubriker som berör hur förskollärarna ser på ömsesidigheten, samt vilka krockar som kan uppstå mellan förskollärarnas systemvärld gentemot vårdnadshavarnas livsvärld. Vi lyfter även olika metoder och strategier som förskollärarna själva anser är hjälpsamt för att ge ut information till vårdnadshavarna. Till sist kommer vi att lyfta erfarenheter som förskollärarna har kring kommunikation i innerstaden i jämförelse med en förskola i ett segregerat område.

6.1.1 Ömsesidighet

Förskollärarna A, B och C var överens om att kommunikationen är ömsesidig i verksamheten från deras håll. Förskollärarna nämner dock att tidsbristen och personalbortfall påverkar samverkan med vårdnadshavarna negativt. Förskollärarna uttrycker vidare att ömsesidigheten även beror på vårdnadshavarens språkkunskaper och hur språkstarka dem är. Förskollärare C belyser vikten över att ha ständigt dialoger med vårdnadshavaren trots tidsbrist. Vidare benämner förskollärare B att det även är viktigt att förtydliga kommunikationen och använda olika hjälpmedel för att nå en ömsesidig förståelse. Förskollärare A betonar vikten av att boka in enskilda samtal för att undvika att missförstånd uppkommer. Förskollärare A poängterar vidare att dessa samtal bidrar till en starkare samverkan där den ömsesidiga förståelsen förstärks. Deras argument stärks genom att Åkerblom (2016, s. 74) skriver om hur viktig ömsesidigheten är och att ömsesidigheten är "*en central aspekt av omsorgen*". Både förskollärarna och vårdnadshavarna delar det viktiga omsorgsuppdraget med varandra. Omsorgsuppdraget har en stor betydelse för hur parterna byggt upp den ömsesidiga relationen för att kunna utgå utifrån barnens bästa och välmående.

6.1.2 Krockar kring system och livsvärldar

Förskollärarna A, B och C poängterar att de flesta vårdnadshavarna har okunskap kring förskolans riktlinjer och styrdokument och att det dels är därför det kan bildas krockar mellan vårdnadshavarnas livsvärld och förskolans systemvärld. Koch (2022, s. 103) belyser system och livsvärld i sin text likt det vi har nämnt tidigare kopplat till Habermas teori. Det är alltså lätt att dessa två världar krockar då livsvärlden är den värld vi själva lever i och utgår ifrån, medan systemvärlden är en värld som förskolläraren förväntas följa utifrån uppdraget samhällets krav ställer. Förskollärare A lyfte ett exempel i intervjun där en vårdnadshavare hade lämnat/hämtat sitt barn vid andra tidpunkter än bestämt och att vårdnadshavaren uttryckte "*vad spelar det för roll*". Förskollärare A uttrycker att många av vårdnadshavarna ser förskolans systemvärld som icke-relevant, och att detta exempel är ett återkommande problem som vårdnadshavarna har andra synpunkter på när det gäller förskolans rutiner. Förskollärare C belyser också detta dilemma och gav ett exempel om en konflikt som

uppstod där parterna krockar angående barnets hämtning/lämningstider där vårdnadshavaren var låst vid sitt beslut. Förskollärare B uppmärksammar att krocken kring vårdnadshavarnas livsvärld med förskolans systemvärld grundar sig i dels olika normer, värderingar och traditioner. Genom dessa kulturkrockar kan det vara svårt att få en gemensam samsyn. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 11) lyfts det att undervisningen ska innehålla en hög kvalitet där läroplaner och övriga styrdokument ses som utgångspunkt för utbildningen. Det är förskollärarens plikt tillsammans med det övriga i arbetslaget att beakta samverkan genom att göra regelbundna dokumentationer, uppföljningar och utvärderingar för att uppnå och hålla kvar kvaliteten på verksamheten.

Även om förskollärare har plikt att utgå ifrån styrdokument och handla professionellt utifrån deras yrkesroll kan det dock problematiseras, exempelvis när de ställs inför konfliktfyllda spänningsfält i mångkulturella kontexter (Stier, 2016, s. 254-255). Dessa spänningsfält kan innehålla allt ifrån variationer mellan individer där lika och olika blir till en stor spänning mellan parterna i frågor som rör barnet. Författaren nämner vidare att förskollärare behöver vara kritiska till deras användande av det kollektiverade förhållningssättet när det gäller det interkulturella perspektivet. Hur ser egentligen förskollärarnas syn ut på motpartens värderingar, möter pedagogen vårdnadshavarna enskilt och skapar en uppfattning eller baserar de sitt agerande utifrån vilken gruppstillhörighet de tror att motparten besitter? Andra spänningsfält som tas upp är *“hur mycket ska verksamheten och dess mål och arbetssätt anpassas till föräldrars krav och önskemål? Detta är några frågor som personalen i förskolan brottas med”* (Stier, 2016, s. 255). Det finns alltså en mängd olika spänningsfält som problematiseras, men det viktigaste är att förskollärarna blir medveten om dessa och de eventuella riskerna som kan medföras för att undvika att det sker.

6.1.3 Metoder och strategier

Här lyfter förskollärarna olika metoder och strategier, de själva anser hjälpt dem för en god samverkan med vårdnadshavare som inte behärskar det svenska språket. Förskollärare A och B lyfter främst att tolk är ett hjälpmedel som borde användas mer, speciellt när det kommer till viktiga samtal med vårdnadshavare. Att använda sig av tolk förklarar förskollärarna, kan vara både till det positiva men att det även kan kritiseras. De positiva aspekterna som förskollärare A och B lyfter är att tolk är en utomstående person som inte har någon relation till varken pedagog, barn eller vårdnadshavare vilket gör tolken till opartisk och professionell. Detta kan skapa en trygghet genom att både personal och vårdnadshavare kan göra sig förstådda och gemensamt komma fram till beslut. Kritiken mot tolk kan dock vara att det finns en motsatt effekt på trygghet, förskollärare B lyfter att samtal kan bli stela och vårdnadshavare kan bli tystlåtna. Även enskilda samtal i en annan miljö än tamburen ses som positivt. Förskollärare B belyser även vikten av att komma ifrån en stressig miljö för att samtala med varandra och att det kan vara gynnsamt för en god samverkan.

Enligt den Specialpedagogiska Skolmyndigheten (2024) är det viktigt att förskola och skola beställer någon som är professionell. En professionell tolk har goda språkkunskaper i svenska och vet hur de behärskar tolkteknik samt tolketik. Vid själva beställningen är det också viktigt att veta vilken dialekt vårdnadshavarna har då många större språk erfarar olika dialekter. Det står även att *“Närstående ska inte agera som tolkar.”* (Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2024). Så det är viktigt att personalen kollar upp innan om tolken har någon relation med vårdnadshavarna eller barnet som samtalet ska beröra eller medverka på. Om tolken skulle vid någon förmodan ha en relation med vårdnadshavarna eller barnet bör de avsäga detta uppdrag. Genom att anlita en tolk ger verksamheten vårdnadshavarna en möjlighet att utförligt få

berätta och uttrycka sina aspekter på verksamheten (Eckeskog, 2019, s. 138).

Andra strategier som förskollärare A lyfte i intervjun var att en bra metod är att ta stöttning och hjälp av barnen i samverkan med vårdnadshavaren. Förskolläraren uppmärksammade att det självklart beror på om det är ett äldre eller ett yngre barn, men också hur stort ordförråd barnen besitter. Genom att låta barnet prata och att förskolläraren är med som stöttande pedagog kan det i sin tur skapa en betryggande relation med vårdnadshavarna. Vidare förklaras förskollärare A att barnen kan sätta ord på sina upplevelser de tagit del av på verksamheten och framföra det på sitt modersmål för vårdnadshavaren som inte behärskar det svenska språket lika väl. Utöver dessa strategier tar förskollärarna upp användning av digitala hjälpmedel såsom Google Translate eller att skicka SMS som gynnsamt. Detta poängterar förskollärarna är en bra strategi för att låta vårdnadshavarna översätta informationen i lugn och ro hemma för att skapa en större förståelse. Det är då viktigt att personalen värderar vilka ord de väljer ut när informationen ska skickas. Det krävs alltså en hög medvetenhet hos personalen där tydlighet är viktigt (Hellberg Björklund, 2024, s. 92). Förskollärarna belyser alltså att digitala verktyg är en bra fungerande metod för att inkludera vårdnadshavare mer i verksamheten. Detta betyder alltså att förskollärarna behöver engagera sig och försöka förstå sig på vårdnadshavarnas perspektiv och vad de vill framföra genom digitala verktyg för att skapa en gemensam förståelse.

Utöver det så tog förskollärare B upp att de har mycket olika broschyrer för olika frågor och ändamål på massa olika språk. Detta förklarade förskolläraren som ett sätt att förmedla viktig och relevant information som underlag för en god kommunikation. Förskollärare C tillägger att rotering på personal vid bemötandet av vårdnadshavare är viktigt. Förskolläraren förklarar att man inte alltid har ork för att samtala med vårdnadshavare och kan då turas om med sina kollegor. Men det viktigaste för förskollärare C är att aldrig lämna en konflikt outredd, utan hänvisa eller föreslå schemalagda möten eller försöka möta vårdnadshavarna på mitten.

6.1.4 Skillnader på innerstad och segregerat område

Förskollärare A har svårt att svara på denna fråga då hon bara har erfarenhet kring att arbeta i ett segregerat område i Göteborg. Dock vill förskolläraren belysa att av de erfarenheter som hon besitter ändå medfört en märkbar stor skillnad kring kulturella förhållningsregler mellan förskolorna hon har arbetat på. Förskollärare B och förskollärare C märker en stor skillnad då de båda har arbetat eller haft VFU i både ett segregerat område, men även befunnit sig i innerstaden och tagit del andra komplexiteter. Båda förskollärarna märkte att vårdnadshavarna i innerstaden var mer engagerade, ställde mer frågor och hade högre krav på arbetet som framfördes på förskolorna. Det var en stor skillnad när de jämförde kommunikationen med vårdnadshavarna i segregerade områden. Förskollärare B belyser vidare att den största skillnaden är språkkunskaperna och de kulturella skillnaderna i ett segregerat område. Förskollärare C belyser också att den största skillnaden är hantering av språket vid samspel och gemensam förståelse. Som belägg ur tidigare forskning (Eriksson, 2014; Ragnarsdóttir, 2022; Norheim m.fl, 2022) lyfter de att kompetens och bristande kommunikation är något som gemensamt kan besvaras utifrån det som förskollärarna lyfter. Språket och olika kulturer medför olika förväntningar och förhållningssätt på hur uppdraget ser ut i ett segregerat område gentemot om personalen befinner sig i innerstan. I innerstan har de istället andra förväntningar och krav från vårdnadshavare.

6.2 Sammanfattning

Förskollärarna belyste att det finns stora utmaningar kring språket och kommunikationen med vårdnadshavare som inte behärskar det svenska språket. De gav oss tydliga exempel på hur de själva arbetar kring kommunikation och hur det har gynnat deras samverkan med hemmet.

6.3 Förskollärarnas förhållningssätt kring kommunikation och samverkan med vårdnadshavare

Under detta temat kommer vi att sammanställa de observationer vi gjort ute i verksamheten. Viktigt att understryka är att vi endast observerar förskollärarens förhållningssätt kring samspel och kommunikation. Vi kommer att utgå ifrån hur förskolläraren kommunicerar med vårdnadshavaren. Om vi anser att dialogen är ömsesidig, alltså om förskolläraren ger vårdnadshavaren utrymme att uttrycka sig. Samt om vi ser att förskollärarna använder sig av något kommunikativt hjälpmedel.

6.3.1 Hur kommunicerar och bekräftar förskollärarna

Det vi kunde få ut av våra observationstillfällen var att förskollärarna främst kommunicerade genom verbal kommunikation. Vi kollade även på hur förskollärarna bekräftade och samspelade med vårdnadshavarna, samt hur de besvarar eventuella frågor. Förskollärare A kompletterade förslagsvis upp kommunikationen och samtalen med gester som ett extra hjälpmedel för att förtydliga informationen som skulle framgå. Det vi fick syn på av förskollärare B var att hon stöttade upp och bekräftade en vårdnadshavares funderingar kring hur appen om lämning och hämtning fungerade. Vi ansåg att hon var tydlig och bekräftade vårdnadshavarens frågor genom att låna telefonen och instruera hur vårdnadshavaren skulle gå till väga. Förskollärare B var även tydlig med att *“om inte det funkar ska de återkoppla vid hämtning igen”*. Förskollärare C bemötte 5 vårdnadshavare när vi observerade, tre av dem var korta dialoger där förskolläraren endast välkomnade barnet och vårdnadshavaren till förskolan. Bemötande fyra samtala förskollärare C på sitt modersmål tillsammans med vårdnadshavaren för att framföra tydlig information. Under det femte bemötandet framfördes en längre dialog angående någon blankett som vårdnadshavaren skulle fylla i. Förskollärare C gick ut i tamburen med vårdnadshavaren för att kunna samtala bort ifrån en högljudd och stressig miljö. Vi såg även tydligt att förskolläraren stötte upp och förklarade både verbalt och genom kroppsspråk hur vårdnadshavaren skulle gå till väga när hen skrev på blanketten.

6.3.2 Ömsesidig dialog

Under våra observationer ansåg vi att dialogerna var ömsesidiga mellan parterna där det gavs utrymme för tankar och funderingar som blev besvarade. Förskollärare A låter vårdnadshavarna ställa frågor och bekräftar. Vid en annan observation med förskolläraren A dök en närstående upp för att hämta sitt barnbarn där språkkunskaperna var bristfälliga. I detta fallet tog förskolläraren initiativet att söka kontakt och berätta att dagen hade varit bra. Vi upplevde inte att han var så intresserad av att söka varken verbal eller icke verbal kommunikation med förskolläraren A. Detta anser vi möjligtvis grundar sig på de bristande svenska kunskaperna. Förskollärare B upplever en ömsesidighet då hon ger vårdnadshavaren utrymme till att ställa frågor och försöker besvara vårdnadshavaren i lugn ton. Förskollärare B anpassar sitt förhållningssätt till vårdnadshavarens språkförmåga för att skapa en samverkan. Förskollärare C framförde dialoger med vårdnadshavare där dialogerna var ömsesidiga, förskolläraren var först med att hälsa dem välkomna och sedan fick respons tillbaka. Den

längre dialogen och dialogen med samtal på hemspråket anser vi blev tydligare ömsesidighet då båda parterna bekräftade varandra genom gemensamt språk och kompletterande kroppsspråk som nickningar och gester.

6.3.3 Kommunikativa hjälpmedel

Det kommunikativa hjälpmedlet vi såg i observationerna var att förskollärare A använde sig av kroppsspråk för att bekräfta vårdnadshavaren som hämtade, där vi ansåg att personen förskolläraren bemötte inte behärskade det svenska språket. Annars var det bara ett verbalt samtal mellan förskolläraren och vårdnadshavaren. Förskollärare B använde sig inte av något hjälpmedel i samtalet med vårdnadshavaren. Det som hände i dialogen var dock att vårdnadshavaren gav sin telefon till förskolläraren som sedan instruerade och visade för att få vårdnadshavaren att förstå hur han/hon gör schema korrigeringar. Även förskollärare C använde sig av gester och kroppsspråk för att kommunicera och förtydliga det hon ville få fram till vårdnadshavare fem. Till vårdnadshavare fyra framfördes dialogen på ett annat språk vilket kan ses som ett hjälpmedel då förskolläraren kan göra sig förstådd och förstå vårdnadshavaren.

6.4 Styrdokument

Förskollärare behöver förhålla sig till olika riktlinjer utifrån sin yrkesprofession för att kunna bibehålla den kvalitet som är nödvändig för en fungerande verksamhet. Utöver lagar som skollagen eller barnkonventionen ska förskolläraren förhålla sig till läroplanen för förskolan och dess riktlinjer för att kunna bidra till utbildning och lärande. Utifrån våra intervjuer diskuterades det om hur system- och livsvärldar kan krocka, främst när det gäller de riktlinjer och krav förskolan grundar sig på. Förskolläraren har enligt skollagen (2010:800, 4 kap. 4§) krav att arbeta inkluderande gentemot barnens vårdnadshavare för att kunna beakta barnens bästa, där kan förskollärarna ta stöttning av barnkonventionens paragrafer (Unicef, 1989) vid komplexa situationer.

Resonemanget med denna resultatdel kring styrdokument och lagar är för att belysa restriktioner som förskollärare måste arbeta för. Om krockar och konflikter uppstår som berör systemnivån har förskolläraren skyldighet att arbeta utifrån förskolans styrdokument och riktlinjer gentemot vårdnadshavarna i verksamheten. Förskollärarna behöver även beakta och ta beslut efter vad som är barnets bästa och aktivt hänvisa till både läroplanen för förskola och barnkonventionen vid ifrågasättanden om verksamhetens grunder.

6.5 Sammanfattning

Det vi kunde få ut av våra observationer är att kommunikationen och samspelet mellan förskollärare och vårdnadshavare är goda. Det framgår mycket verbal kommunikation i första hand, men när kommunikationen blir bristfällig tar de stöttning av olika hjälpmedel för att förtydliga dialogen. I första hand kunde vi läsa av genom våra observationer att gester och samtal på sitt modersmål var strategier de använde sig av. Vi har även kopplat in olika styrdokumentens riktlinjer som förskolläraren måste arbeta utifrån.

7 Diskussion

Under detta moment diskuterar vi vårt resultat tillsammans med det vi hittat i den tidigare forskningen. Vi kommer att analysera och argumentera med utgångspunkten för att besvara våra tidigare framförda frågeställningar. Under detta moment kommer vi även analysera vad styrdokument säger och hur vi tolkar det i samråd med vår insamlade data.

7.1 Resultatdiskussion

Vi har genom intervjuer och observationer tagit del av hur förskollärare samtalar kring olika hanteringar av strategier och tillvägagångssätt för att underlätta en bristande kommunikation och samspel med vårdnadshavare. Utifrån vårt syfte kan vi även genom detta avläsa vad för utmaningar förskollärare ställs inför.

7.1.1 Kommunikation mellan hem och förskola

I studien utgick vi ifrån att studera hur kommunikationen fungerar mellan hemmet och förskolan då vi fått olika uppfattningar kring samverkansuppdraget tidigare. Det gjorde vi genom att studera relevant litteratur för att ha grundläggande kunskaper innan vi besökte verksamheten för att sedan se hur det fungerar i praktiken. Vi utförde en empirisk studie med etnografiskt ansats vilket innebär att vi både intervjuade och observerade förskollärarna när vi var ute på fältet.

Kommunikation och samtal med vårdnadshavarna sker oftast vid tillfällen som innefattar lämning eller hämtning. Det är viktigt att vårdnadshavarna blir väl informerade då informationen som delges på verksamheten har en direkt påverkan på barnets vardag och framtida utveckling (Vuorinen, 2020, s. 28). Under vårt arbete kunde vi både höra och se hur kommunikationen framförs på en förskola i ett segregerat område. Utifrån tidigare forskning belyser Norheim m.fl, (2022, s. 43) hur viktigt det är att förskollärarna behöver vara extra tydliga och värdera hur informationen framförs till vårdnadshavare som inte behärskar det svenska språket. Förskollärarna själva lyfte under intervjun att de tycker att kommunikationen och samspelet fungerar bra och att det framförs på ett bra sätt, men att det finns vissa aspekter som påverkar hur kommunikationen framförs och bemöts. De aspekter/faktorer som påverkar samspelet främst utifrån det vi undersökt är hur kommunikationen framförs och förstås, men även att kulturkrockar mellan system- och livsvärld har en stor påverkan på samspelet. Förskollärarna lyfter även att tid och personalbrist påverkar samverkan för att aktivt kunna framföra information, men detta berör vi mer i punkt 7.1.2 *Faktorer som påverkar kommunikation och samverkan*.

För att kunna skapa en relation med en god kommunikation krävs det att förskolläraren vill kunna närma sig och skapa en förståelse för motpartens livsvärld. Hermeneutiken grundar sig i hur människors uppfattningar kring vissa frågeställningar eller fenomen skapas och förändras. Det grundar sig i hur föreställningar kan förändras och sedan genom detta ändra andras uppfattningar kring ett fenomen (Hartman, 2004, s. 187-188). Det vi vill framföra är att förskollärarna måste sätta sig in i vad vårdnadshavarna uppfattar och känner kring verksamheten för att i sin tur kunna förstå och bekräfta dem. Genom att förskolläraren bekräftar och har en vilja till att förstå och lyssna på vårdnadshavarna, anser vi att relationen blir bättre då en tillit och trygghet byggs upp. Detta leder oss då in på begreppet "Hermeneutiska cirkeln". Det innebär att en individ besitter en viss kunskap. Han eller hon vill i sin tur visa ett intresse för att lära sig mer, för att sedan återkomma till sin motpartner

och bemöta dem igen med en större kunskap och förståelse (Thurin, 2019, s. 115-116). Utifrån en god samverkan behöver en förskollärare vara nyfiken, speciellt när det kommer till vårdnadshavares kulturer och hur de ser på verksamheten. Genom att förskolläraren visar intresse och nyfikenhet för att lära sig mer får även förskolläraren kunskaper om hur de kan förebygga vissa kulturkrockar genom att han/hon vet hur de kan samtala och bemöta vårdnadshavarna. Kommunikationen mellan hem och förskola bygger på en god samverkan och att ge en förståelse för varandra, därför anser vi att våra valda begrepp indikerar på hur en förskollärare bör agera och förhålla sig i bemötandet av vårdnadshavare med migrationsbakgrund. Utifrån dessa begrepp kunde vi även avläsa hur förskollärarna visade nyfikenhet och förståelse till vårdnadshavares frågor.

7.1.2 Faktorer som påverkar kommunikation och samverkan

Det som framkommit utifrån tidigare forskning är hur kulturkrockar och språkbarriärer är det som gör samverkan både svår och komplext för arbetet i förskolan. Inom kulturkrockar framgick det att anpassningar angående uppfostransuppdraget var det som tidigare forskning dels poängterade. Det kan uppfattas som ett spänningsfält där olika parter har frågor och funderingar som inte överensstämmer när det kommer till barnets utbildning i verksamheten (Stier, 2016). De interkulturella förhållningssätten som Eriksson (2014) lyfter handlar om hur förskollärarna just behöver en högre kulturkompetens när det kommer till bemötandet av vårdnadshavare som har andra förutsättningar och livserfarenheter än vad den svenska förskolans grunder vilar på. Det handlar om hur förskollärarna måste sätta sig in i vårdnadshavarnas livsvärld och beakta deras tankar. Detta fick vi även konstaterat av alla tre förskollärare när vi intervjuade dem. De förklarar att okunskap hos vårdnadshavare bidrar till krockar speciellt när det gäller förskolas grunder och förhållningsregler. Utifrån intervjuerna fick vi ta del av hur förskollärarna resonera kring just krockar inom system- och livsvärldar där de nämner att olika normer och värderingar, främst genom traditioner och rutiner är det som väcker frågor och funderingar som måste diskuteras fram. Genom att vi sökt i tidigare forskning kunde vi även se att Ragnardóttir (2022, s. 570-572) resonerar att normer och värderingar kan ses som ett hinder i samspelet mellan hem och förskola. Vi själva anser att det är en bristande faktor när det kommer till samspelet, vilket även lägger en större grund för oss att resonera kring förhållningsregler och bemötande av vårdnadshavare som inte behärskar det svenska språket eller har andra förhållningsregler och erfarenheter kring uppfostran och rutiner.

Genom att vi grundar oss i Habermas handlingsteori utgår vi ifrån att undersöka hur individer handlar och integrerar med varandra, där vi fokuserar främst på hur förskollärarna integrerar med vårdnadshavarna. Vi har undersökt hur förskollärarna arbetar för en intersubjektiv samhörighet och utgår ifrån ett kommunikativt rationellt handlande i sitt bemötande med vårdnadshavare. Genom våra observationstillfällen kunde vi se att förskollärarna försöker bygga en gemensam intersubjektiv förståelse för samspelet genom att bekräfta och inkludera vårdnadshavarna i samtalet. Det var genomgående att förskollärarna aktivt arbetade med att just bekräfta och söka en samförståelse för att besvara vårdnadshavarnas frågor. Förskollärarna använde sig av olika metoder, förslagsvis genom att använda sig av gester och kroppsspråk för att komplettera de verbala orden. På det sättet visade förskolläraren tydligt genom att peka och förklara eller använde sitt modersmål för att bekräfta och framföra en dialog. Så faktorer som kretsar kring språk och kultur är en bidragande faktor till frustration och en svårare samverkan. Det vi kan dra en slutsats om utifrån våra observationer och intervjuer är att förskollärarna aktivt arbetar med att komplettera kommunikationen, förslagsvis genom tydligt kroppsspråk eller samtal på modersmålet för att förhindra faktorer

som kan göra en bristande samverkan.

Utöver bristande språkkunskaper och kulturkrockar kan vi avläsa att tid och stressiga miljöer påverkar samverkan med hemmet. Sandberg och Vuorinen (2020, s. 61) lyfter att förskollärare och pedagoger vill prioritera samtal med vårdnadshavarna, däremot uttrycker de att behovet av att stötta upp i barngruppen är en större prioritering när personalbrist råder. Det fick vi även ta del av när förskollärare C lyfte att det är viktigt att försöka hålla ständiga dialoger med vårdnadshavare trots att tidsbristen och andra prioriteringar finns. Även tidigare forskning (Norheim m.fl, 2022, s. 53-54) lyfter upp faktorer som tidsbrist och personalfrågan och att det har påverkan på samverkan mellan hemmet och förskolan. Vikten av de små samtalen i tamburen är betydligt mycket viktigare än vad som framställs när det kommer till att skapa en relation och bygga upp en samverkan med vårdnadshavarna. Det är under dessa stunder förskollärare visar att de uppmärksammar barnets närvaro och att det skapar en trygghet hos vårdnadshavare (Sandberg & Vuorinen, 2020, s. 60). Vi själva har av tidigare erfarenheter även upplevt att frågan om personalbrist och tid för vårdnadshavare gör arbetet komplext för att pedagogerna inte hinner prioritera alla faktorer samtidigt, särskilt om det infaller färre personal i arbetslaget.

Utifrån tidigare forskning och intervjuer med förskollärarna betonas flera komplexa faktorer. Sammanfattningsvis påpekas främst faktorer som bristande eller komplexa situationer när det gäller kommunikation och samverkan. Men även faktorer som kulturkrockar, språkbarriärer, tidsbrist och personalbortfall och att det har stor inverkan på verksamhetens arbete.

7.1.3 Svårigheter och strategier

I det här avsnittet kommer vi att diskutera vilka svårigheter som problematiseras respektive strategier som kan vara användbara för att öka samverkan med vårdnadshavare i ett segregerat område.

Hellberg och Björklund (2024, s. 90) konstaterar att det blir allt vanligare och mer lättillgängligt att utbyta information genom telefonerna och använda detta som ett hjälpmedel för att framföra kommunikation mellan hemmet och förskolan. I intervjuerna med förskollärarna A, B och C framkom digitala resurser som ett bra hjälpmedel vid bristande språkkunskaper. I intervjuerna nämnde förskollärare C att bildstöd är ett användbart verktyg för att skapa en större förståelse i samtalet. Medan förskollärare A och B betonar vikten av att använda SMS som utskick som en fördel, eftersom det är en effektiv metod när tidsbrist eller bristande språkkunskaper råder. Genom att skicka sms kan vårdnadshavarna översätta i lugn och ro hemma eller be någon annan i familjen hjälpa till att förstå. Vi upplever även att Google Translate är ett bra komplementär verktyg, då tillgången till tolk under vardagliga tambursituationer där viktig information utbyts mellan parterna inte är hållbart.

Tidigare belyste vi information från specialpedagogiska myndigheten (2024) där användning av tolk är ett bra redskap vid större möten då de måste agera professionellt och opartiskt. Utifrån intervjuerna lyfte förskollärare A och B att de var positiva till att ha tolk och att detta hjälpmedel borde användas mer vid viktiga samtal med vårdnadshavare. Genom att använda tolk kan förskollärarna garantera att den viktiga informationen har nått fram till vårdnadshavarna. Dock problematiseras användandet av tolk där förskollärare upplevt att vårdnadshavarna blir tystlåtna och obekväma. Vi håller med förskollärarna, samtalet blir på ett annat sätt när en tolk är medverkande och att vårdnadshavarna inte alltid säger det de egentligen vill framföra när en okänd tredje part medverkar. Oavsett om en tolk är med eller inte är det väldigt viktigt att förskolläraren bokar in enskilda möten med vårdnadshavarna för

att kunna skapa en bättre förståelse och arbeta för en gemensam samsyn. Vi har bland annat använt oss av Vuorinen (2020, s. 28 & 32) i vår tidigare forskningsdel där forskaren betonar hur viktiga formella möten är. Vårdnadshavaren får på så sätt utrymme att uttrycka sig.

Författarna (Hellberg & Björklund, 2024, s. 90) belyser vidare att SMS också är ett bra verktyg vid stressade situationer eller vid rotering av personal. Att skicka SMS blir som en form av garanti där förskollärarna vet att viktig information har framgått och inte glömts bort. Vi anser att SMS kan vara användbart vid bristande språkkunskaper så att vårdnadshavaren kan ta del av informationen och översätta hemma, dock anser vi att detta tillvägagångssätt enbart fungerar vid små uppdateringar när det inte är något viktigt som lyfts. Hellberg och Björklund (2024, s. 90-91) problematiserar dock detta tillvägagångssätt då kompetensen hos vårdnadshavarna ser olika ut. I ett segregerat område som vi baserar vår studie på är det vanligt att det framkommer språkliga begränsningar eller okunskap när det gäller digitala kompetenser. Det kan leda till att vårdnadshavare exkluderas eller uteblir viktig information som måste förmedlas. Vidare lyfts det att förskollärarna oftast har vissa förväntningar på vårdnadshavare när det gäller den digitala kompetensen och att det då kan uppkomma *“ett glapp mellan vad vårdnadshavarna känner till och vad arbetslaget tror att de har kännedom om”* (Hellberg & Björklund, 2024, s. 91). Därför har det en stor betydelse för att förskollärarna och övrig personal aktivt närmar sig vårdnadshavarnas livsvärld. Dels för att förstå, men också för att sätta sig in i deras perspektiv. Genom det nämnda tillvägagångssättet och förhållningssättet kan parterna skapa en gemensam samsyn där vårdnadshavarna inte exkluderas (Habermas, 1991, s. 218). I våra observationer fick vi tyvärr inte ta del av dessa tillvägagångssätt som förskollärarna specifikt nämnde i sina intervjuer, men vi såg hur förskolläraren anpassade sitt tonläge och kroppsspråk för att samverka med vårdnadshavarna.

7.2 Styrdokument

För att förskolan ska kunna bedrivas behöver förskollärare och annan personal handla professionellt utifrån läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) och andra styrdokument. Förhållningsreglerna kring styrdokument har stor betydelse för att kunna bedriva förskolans verksamhet och behålla kvaliteten i utbildningen. För att hålla kvaliteten i verksamheten behöver även förskollärarna ihop med det övriga arbetslaget regelbundet föra dokumentationer, uppföljningar och utvärderingar för utbildningen. Förskollärarna behöver även se till att främja verksamheten genom att samarbeta med vårdnadshavarna kring olika regler och förhållningssätt (Skolverket, 2018, s. 11, 13 & 18). Trots det viktiga uppdraget och de tydliga riktlinjerna kritiserar ändå förskolans rutiner och förhållningssätt av vårdnadshavarna.

I intervjuerna påstod förskollärarna A, B och C att det var många vårdnadshavare som inte besitter kunskap angående förskolans uppdrag, förhållningssätt, riktlinjer och krav. Förskollärarna poängterar vidare att det blir ett stort problem i samverkansuppdraget där kommunikationen krockar mellan vårdnadshavarnas livsvärld och förskolans systemvärld (Koch, 2022, s. 103). En återkommande faktor som förskollärarna nämnde var vårdnadshavarnas resonemang kring främst hämtning och lämningsstider, och att de inte stämmer ihop med förskolans principer. Sandberg och Vuorinen (2020, s. 96-97) tar upp att många föräldrar kan vara i behov av stöttning i deras föräldraskap och särskilt om de är förstagångsföräldrar. Däremot kan mer erfarna vårdnadshavare ta föräldrastödet från förskollärarna mycket negativt. Sandberg och Vuorinen (2020, s. 97) påpekar vidare att *“personalen istället kan uppfattas som förtäckt kritik mot föräldrarnas sätt att hantera situationen”* även om förskollärarna bara menar väl. Förskollärarnas insikt är att försöka

hjälpa till med möjliga strategier och tillvägagångssätt som grundas i vad som är barnets bästa.

I paragraf 3 ur Barnkonventionen (Unicef, 1989) benämns det att *“alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnens bästa”*. Därav behöver pedagoger under rådande situationer få stöttning och vägledning i samspel med vårdnadshavarna. Förskollärare och vårdnadshavare har som plikt att utgå ifrån barnkonventionens alla paragrafer då barnkonventionen sedan 2020 applicerades som lag i Sverige. När det kommer till andra styrdokument belyser både skollagen (2010:800, 4 kap. 4 §) och Roslund i boken *Förskolan- uppdrag och juridik* (2019, s. 53, 55-56) att det är krav på att förskollärarna ska inkludera vårdnadshavarna i det dagliga arbetet för att främja barns utveckling. Sammanfattningsvis ska förskollärarna arbeta utifrån styrdokument och lagar för en god samverkan och ge förutsättningar för förståelse när frågor om verksamhetens arbetssätt och riktlinjer ifrågasätts.

8 Slutdiskussion

Syftet med vår studie var att skapa större förståelse som grundar sig i samspel om bristande kommunikation uppstår och hur förskollärare arbetar med detta. Vi kan nu tillföra att vi har fått ta del av mycket information och fått större kunskaper kring samverkan och kommunikation med vårdnadshavare i ett segregerat område. Utifrån vår valda metod har vi fått möjligheten att göra både intervjuer och observationer på en förskola i ett segregerat område, vilket har varit till stor hjälp för oss i vår undersökning. Nu har vi tagit del av vad forskning lyfter och genom vår insamlade data fått mer underlag till hur det faktiskt fungerar i praktiken. Så det vi kan konstatera är att mycket av forskningen stämmer bra in på vad förskollärare faktiskt uttrycker i en verksamhet och det vi har sett i observationerna. Det finns mycket komplexa situationer i verksamheten och det är inte alltid lätt att handskas med, men tack vare undersökningen har vi tagit del av mycket kunskaper kring strategier och arbetssätt. Strategier och arbetssätt vi kan arbeta vidare med för att främja en god samverkan med vårdnadshavare med annan migrationsbakgrund och bristande kunskaper i det svenska språket.

9 Fortsatt forskning

För en fortsatt forskning anser vi att en större studie hade varit intressant. Det vi anser hade varit intressant är att göra en undersökning om vad vårdnadshavarna anser och ställer sig till frågor kring samverkansuppdraget och hur de blir inkluderade i verksamheten. Ett annat alternativ kan vara genom att göra vår studie större och besöka flera förskolor i det segregerade området vi har befunnit oss i. Detta kan medföra bredare grunder och stabilare underlag för att komma fram till relevanta arbetssätt och slutsatser. Vi anser även att ett tredje sätt för fortsatt forskning kan vara genom att intervjua hur samverkan ses i innerstaden i jämförelse med hur den faktiskt ser ut i olika segregerade områden. Förslagsvis genom att undersöka vad det finns för likheter och skillnader, samt vad som gör faktorerna till lika eller olika.

Referenslista

Ahrne, G. & Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. (Upplaga 3). Liber.

Bakardjieva, M. (2024). *On communicative rationality with passion*. *Javnost the public*. (Vol. 31, No. 1, s. 46-63). Tillgänglig online:
<https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/epdf/10.1080/13183222.2024.2311021?nedAccess=true>

Eckeskog, L. (2019). *Kommunikation i förskolan. Förskollärares och barnskötarens kommunikation med föräldrar i ett digitaliserat medielandskap*. UmU Tryckservice.
Tillgänglig online: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1275842/FULLTEXT02.pdf>

Eriksen, E. O., & Weigård, J. (2000). *Habermas' politiska teori*. Studentlitteratur.

Eriksson, L. (2014). *Föräldrasamverkan- ömsesidighet, dialog och erkännande*. Stockholm: Skolverket.

Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I U. G, Ahrne, & P. Svensson. (Red.) *Handbok i kvalitativa metoder* (Upplaga 3). Liber.

Habermas, J. (1991). A replay. I A, Honneth & H, Joas. (Red.). *Communicative action: Essays on Jürgen Habermas's The Theory of Communicative Action*. The MIT Cambridge.
Tillgänglig online:
<https://web-p-ebshost-com.ezproxy.ub.gu.se/ehost/detail/detail?vid=0&sid=48a6b079-09ce-4d3e-a0ab-2e0be29a8929%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=49695&db=nlebk>

Hartman, J. (2004). *Vetenskapligt tänkande: Från kunskapsteori till metodteori*. Studentlitteratur.

Hellman, A., & Hellman, J. (2023). Etnografi och deltagande observation. I U. A, Åkerblom, A, Hellman, & N, Pramling. (Red.). *Metodologi : för studier i, om och med förskolan* (Andra upplagan). Gleerups.

Hellberg Björklund, A. (2024). *Möten och samtal med vårdnadshavare i förskolan*. GOTHIA kompetens.

- Houston. S. (2009). *Communication, Recognition and Social work: aligning the Ethical Theories of Habermas and Honneth*. British Journal of Social work. (Vol. 39, No. 7, s. 1274-1290).
- Jensen, E., & Jensen, H. (2008). *Professionellt föräldrasamarbete*. Stockholm: Liber AB.
- Johansson, E. (2011). *Möten för lärande: Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. (2., rev. uppl.) Stockholm: Skolverket. Tillgänglig online:
<https://forskola.kvutis.se/wp-content/uploads/2015/07/1-m%C3%B6ten.pdf>
- Koch, D. (2022). *System, livsvärld och materiell värld: Implikationer och möjligheter för rumsliga analyser*. KTH Arkitektur. Tillgänglig online:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1659027/FULLTEXT01.pdf>
- Kullberg. B. (2014). *Etnografi i klassrummet*. Studentlitteratur.
- Kvale. S. & Brinkmann. S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lalander, P. (2022). *Observationer och etnografi*. I U. A.Göran & P. Svensson (Red.) Handbok i kvalitativa metoder. Stockholm Liber.
- Norheim. H, Moser. T & Broekhuizen. M. (2022). *Partnership in multicultural ECEC settings in Norway: Perspectives from parents and professionals*. Nordic early childhood educational research. (s. 40-60)
- Pramling. N. (2023). Vad utmärker vetenskaplig kunskap?. I U. A, Åkerblom. A, Hellman. & N, Pramling. (Red.). *Metodologi : för studier i, om och med förskolan* (Andra upplagan). Gleerups.
- Ragnardóttir. H. (2022). Educational Partnerships of Teachers, Parents, and Children in Multilingual Preschool Contexts. I M. Schwartz. (Red.). *Handbook of Early Language Education*. Springer Nature Switzerland AG.
- Roslund. H. (2019). *Förskolan- uppdrag och juridik*. Studentlitteratur.
- Sandberg. A. & Vuorinen. T. (2020). *Hem och förskola, samverkan i förändring*. Liber.

Skollagen. (2022:940). Kap 4. § 4.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/#K8

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig online:

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2024). *Samverkan med tolk*. Hemsida:

<https://www.spsm.se/sarskilt-stod-till-nyanlanda-elever/start/samverkan-med-tolk/>

Stier, J. (2016). Att arbeta med vär(1)den i förskolan. I B. Riddersporre & B. Bruce. (Red.) *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. Natur & Kultur.

Thurén, T. (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Liber.

Unicef. (1989). *Barnkonventionen*. Tillgänglig online:

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#kort-version>

Vetenskapsrådet. (2024). God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig online:

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

Vuorinen, T. (2020). *Mötet mellan föräldraansvar och förskollärarkompetens-föräldrasamverkan i förskolan*. Mälardalen university sweden.

Wennefors, K. (2024). Förskolans möten med flerspråkiga barn och familjer. I K. Alnervik, C. Öhman, S. Anderstaf & K. Wennefors. (Red.). *Vårdnadshavare i förskolan- förtroendefulla relationer för professionellt samarbete*. Lärarförlaget. (Kap 3)

Åkerblom, A. (2016). Omsorgens många ansikten. I B. Riddersporre & B. Bruce. (Red.)

Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund. Natur & Kultur.

Bilaga 1 - Informationsbrev

Hej förskollärare på denna verksamhet! Jag Fernanda och min skrivpartner Johanna har påbörjat vår studie för att ha belägg till examensarbetet där vi kommer göra en empirisk studie med etnografiskt underlag, alltså insamling av observationer och intervjuer.

Vi kommer att göra en studie där vi undersöker hur förskollärare samspelar, kommunicerar och hanterar språket i ett samspel med vårdnadshavare för att göra sig förstådda. Vi kommer att använda oss av Habermas teori (Kommunikativt handlande), alltså kommunikation som handlar om att ta del av hur samspelet mellan två olika parter och hur de skapar en ömsesidig förståelse. Detta för att skapa en djupare grund för tidigare erfarenheter ni besitter eller problematiseringar av hur arbetet med bemötande och kommunikation ser ut i ett segregerat område.

I er medverkan kommer vi att observera hur **ni** bemöter vårdnadshavare och framför kommunikation samt hur ni hanterar samspelet under följande dagen. Sedan skulle vi vilja ställa fördjupande frågor för att höra hur ni ser på samspelet mellan er som förskollärare och vårdnadshavare. Vi vill gärna ta del av vilka ställningstagande och hantering av kommunikation ni anser är relevant för att göra sig förstådd och vilka förbättringsmöjligheter som ni anser att det finns.

Vet ni med er redan nu att ni ska ha samtal såsom överlämningsamtal eller utvecklingssamtal önskar vi gärna kunna ta del av detta med ert och vårdnadshavarnas godkännande. Viktigt att ni har med er att all information som vi tar del av är såklart sekretessbelagt och vi kommer inte framföra varken er eller andra närvarandes identiteter samt vilken verksamhet vi genomför vår studie på.

Om vi får ert godkännande önskar vi ta del av er **mail eller att ni hör av er till oss på följande mailadresser nedan** så att vi gemensamt kan komma fram till en dag för att fullfölja studien på (förslagsvis någon av datumerna den **14-16 april**).

MVH Fernanda Johansson Capitaó & Johanna Nilsson

Bilaga 2 - Intervjufrågor

1. Upplever du att kommunikationen mellan dig och vårdnadshavaren är ömsesidig vid lämning/hämtning?
2. Har du något exempel på när kommunikationen är bristfällig? Vad tror du det finns för orsaker till det?
3. Upplever du att organisationen påverkar kommunikationen med vårdnadshavarna, då vårdnadshavare befinner sig i en livsvärld och förskollärare i en systemvärld? (ex. utifrån styrdokument, rutiner, dokumentation)
4. När har kommunikation och samspel inte fungerat bra? Ge ett exempel på en sådan situation.
5. Har du erfarenhet av någon metod eller strategi som fungerat bra vid specifik kommunikation och samspel med vårdnadshavare?
6. Har du märkt skillnad på kommunikationen i ett segregerat område gentemot innerstan?
7. Övrigt?

Bilaga 3 - Observationsfrågor

- Hur samtalar förskolläraren med vårdnadshavaren?
- Hur bekräftar förskolläraren vårdnadshavaren?
- Använder förskolläraren något annat kommunikationsverktyg än det verbala?
- Framförs dialogen som ömsesidig?